

Մ Ա Յ Ր Կ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Մ

Լ Ո Ւ Ր Ե Ր Մ Ա Յ Ր Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Գ Ո Ւ Ց

Շոթա Ռուսթավելու ծննդան 800-ամյակը.— Հայաստանի գրականության և արվեստի աշխատողները ամենայն ջերմությամբ նշեցին վրաց միջնադարյան հանճարեղ բանաստեղծ Շոթա Ռուսթավելու ծննդյան 800-ամյակը:

Այդ առթիվ երևանում, ֆիլհարմոնիայի համերգային մեծ դահլիճում, տեղի ունեցավ հոբելյանական հանդես, որին մասնակցում էին Վրաստանից հրավիրված գրողներ ու արվեստագետներ: Ծ. Ռուսթավելու մասին բովանդակալից զեկուցումով հանդես եկավ գրող Նաիրի Զարյանը: Հանդեսի վերջում տեղի ունեցավ ճոխ համերգ՝ Հայաստանի և Վրաստանի արախուսական ուժերի մասնակցությամբ:

Ծ. Ռուսթավելու «Ընձնեաւոր»-ը թարգմանված է ռազմաթիվ լեզուներով: Այդ պլանից առանձին զլուխներ հայերեն առաջին անգամ թարգմանվել են 1860-ական թվականներին՝ Ս. Բասումյանի կողմից, Թիֆլիսի հայոց բարբառով և տպագրվել «Կուռնկ հայոց աշխարհի» ամսագրում: 1896 թվականին Թիֆլիսում լույս է տեսնում «Ընձնեաւոր»-ի արձակ, համառոտ թարգմանությունը, որը կատարված էր Հ. Միրիմանյանի կողմից: Թարգմանիչը գրել է նաև ընդարձակ ուսումնասիրություն Ռուսթավելու և նրա գործի մասին:

Ծ. Ռուսթավելու «Ընձնեաւոր»-ը հայերեն լրիվ և չափածո ձևով թարգմանվել է պրոֆ. Գևորգ Ասատուրի կողմից 1937 թվականին: Հոբելյանի կապակցությամբ Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիան վերահրատարակել է այդ թարգմանությունը:

Մարտիրոս Մարյանի կյանքի գիրքը.— Լույս է տեսել Մարտիրոս Մարյանի «Կրաւորմներ իմ կյանքից» գրքի առաջին հատորը, որը բովանդակում է մեծատաղանդ նկարչի կյանքը՝ մանկությունից մինչև 1928 թվականը:

Նույն թվականին Մ. Մարյանի արտասահմանից վերադառնում է հայրենիք և բնակություն հաստատում Երևանում: Սկսվում է նրա կյանքի երկրորդ, ավելի բեղուն ստեղծագործության շրջանը, և նկարիչը անսահման եռանդով ու սիրով նվիրվում է հայրենի մշակույթի ու արվեստի զարգացման գործին:

Բացի կենսագրական տեղեկություններից, գիրքը հետաքրքիր նյութեր է պարունակում ժամանակի հայ հասարակական կյանքի և հայ արվեստի մասին: Վաստակավոր արվեստագետը մեծ սիրով ու ջերմությամբ պատմում է իր գրքում հայ մշակույթի նշանավոր գործիչների հետ ունեցած իր կապերի և ստեղծագործական կյանքի մասին:

Երևանի հանրային գրադարանը.— Երևանի Այ. Մյանսկիյանի անվան պետական գրադարանը Սովետական Միության առաջնակարգ գրադարաններից մեկն է: Այն հիմնվել է 1921 թվականին, ունենալով ընդամենը 40000 կտոր գիրք:

Այժմ գրադարանի գրքերի քանակը հասնում է մի քանի միլիոնի: Բաժական է առել, որ գրադարանը տարեկան ստանում է 280000 օրինակ զանազան հրատարակությունների՝ 30 տարբեր լեզուներով: Դրանցից 1500-ը հանդեսներ են և 300 անուն թերթեր: Կրադարանն ունի 25000 մշտական ընթերցողներ: Միջազգային գրքափոխանակություն է կատարվում 35 երկրների ավելի քան 100 տարբեր կազմակերպությունների հետ:

Գրադարանը մեծ հոգատարությամբ հավաքում ու խնամքով պահում է աշխարհի տարբեր վայրերում լույս տեսած հայկական հրատարակությունները: Առանձին գույքուրանով են պահվում հնատիպ գրքերը, որոնց թվում 1512 թ. վեներիկում Հակոբ Մեղակյարտի կողմից ստված «Պատարագատետր»-ը, «Ուրբաթագիրք»-ը, «Տաղարան»-ը, ինչ-

պես նաև՝ Նոր-Ջուդայում 1641 թ. տպված «Հարանց վարք»-ը, առաջին հայկական քարտեզը՝ «Աշխարհագույց»-ը (1695 թ. Ամստերդամ), Սիմեոն Երևանցու աղյուսագիրքը՝ «Ջրուսարան հոգևոր» (Էջմիածին, 1772 թ.) և շատ այլ գրքեր:

Հանրային գրադարանի աճող պահանջները բավարարելու համար, կառավարության որոշմամբ սկսվել է հարակից նոր շենքերի կառուցումը:

Պատմական հուշարձանների վերականգնում.— Պատմական հուշարձանների պահպանության կոմիտեի սկզբնական, Սովետական Հայաստանի սահմաններում գոյություն ունեցող 2469 ճարտարապետական և հնագիտական հուշարձաններ: Նրանց պահպանության և նորոգման համար պետությունը ամեն տարի բաց է թողնում մեծ գումարներ: Այս տարի այդ նպատակների համար հատկացված է 180000 ռուբլի:

Ներկայիս վերականգնվում կամ նորոգվում են մի քանի պատմական հուշարձաններ, Գնդեվանքը, որը գտնվում է Գնդեակ գյուղից ոչ հեռու (Վայոց Ձոր, Եղազնաձորի շրջան): Վանքը կառուցված է 988 թվականին:

Ամրացվում է Թալինի շրջանի Ռինդ գյուղի եկեղեցին (17-րդ դար), որը շատ բացառիկ ու հետաքրքիր կլորաձև կառուցվածք է: Ուրարտական էրեբունի ամրոցի Սուսի մեհյանի շենքի վրա կառուցվում է թիթեղյա ծածկ, պահպանելու համար շենքը հողմերից ու անձրևներից:

Ծուռով կավարտվեց Գոշավանքի նորոգման աշխատանքները: Նորոգվել են ս. Աստվածածին և Լուսավորիչ եկեղեցիները, գրատունը և կենտրոնական զանգակատունը:

Զգալի աշխատանքներ են կատարվել Հաղպատի վանքի դպրոցի շենքն ամրացնելու համար:

Երևանի ջերմաէլեկտրակայանի կառուցումը.— Ավարտվեց Երևանի ջերմային էլեկտրակայանի կառուցումը: Գործարկվեց վերջին՝ 7-րդ ագրեգատը, որով կայանի ընդհանուր հզորությունը հասավ նախատեսված կարողության, այսինքն 550 հազար կիլովատ: Այսպիսով ջերմային էլեկտրակայանի հզորությունը ավելի է, քան Սևան—Հրազդան կասկադի բոլոր վեց ջրային էլեկտրակայանների հզորությունը միասին վերցրած:

Կայանի կառուցումը սկսվեց 1960—1961 թվականներին և 1963 թվականին շահագործման հանձնվեց առաջին ագրեգատը՝ 50000 կիլովատ կարողությամբ: Հետագա երեք տարիների ընթացքում կառուցվեցին և գործի դրվեցին մյուս վեց ագրեգատները: Պատկերացնելու համար կայանի մեծությունը, բավական է ասել, որ այն գրավում է 85 հեկտար տարածություն, կայանի թուղթ մեքենաների ու սարքերի ընդհանուր քաշը կազմում է 50000 տոննա մետաղ:

Ջերմաէլեկտրակայանն աշխատում է գազով: Անհրաժեշտության դեպքում կարող է աշխատել նաև մալուխով, որի համար ստեղծված են պահեստային հարմարություններ 40000 տոննա մալուխի տարողությամբ: Կայանը ոչ միայն էլեկտրականություն,

այլև ջերմություն և տաք ջուր է տալիս շրջակա գործարաններին ու բնակիչի շենքերին:

Կայանի առաջին ագրեգատի գործարկման օրից (1963 թվականի մարտ) մինչև 1966 թվականի սեպտեմբերը ջերմակայանը արտադրել է 3.7 միլիարդ կիլովատ-ժամ էլեկտրականություն: Հետագայում և նշել, որ վերոհիշյալ քանակի էլեկտրականություն ուտանալու համար անհրաժեշտ կլինեք գործածել սև վելի քան 2 միլիարդ խոր. մետր ջուր և կամ թև Սևանի լճի ջրերի մակերեսը իջեցնել 1 մետր 65 սանտիմետրով:

Ջերմային էլեկտրակայաններ են կառուցվում նաև Հրազդանում և Կիրովականում: Վերջինիս կայանի մի մասն արդեն աշխատում է: Հետագայում ջերմաէլեկտրակայաններ են կառուցվելու Լենինականում և Ալավերդում:

Ջերմոկ քաղաքի զարգացման հեռանկարները.— Ջերմոկը Հայաստանի ամենաշագանակոր առողջարանն է: Նոր սանատորիաների հետ միասին, կառուցապատվում է նաև այս երիտասարդ լեռնային քաղաքը, որն այժմ ունի 5000 բնակիչ: Նախատեսվում է, որ մոտ ապագայում այդ թիվը կթափաքատվի և կհասնի 20000-ի: Քաղաքը հիմնականում տարածվելու է արհեստական այն լճի ափին, որի կառուցումն սկսված է արդեն և որից սկիզբ է առնելու Արփա—Սևան ջրատար թունելը:

Ջերմոկ հանքային բուժիչ ջրերի պաշարը անսպասելի: Այդ ջրերի միայն մեկ քառորդ մասն է օգտագործվում բուժման նպատակների համար, հաշվելով նաև «Ջերմոկ» գործարանի թողարկածը: Ներկայումս գործող առողջարանները տարեկան սպասարկում են շուրջ 8000 մարդու: Բացի այդ, զգալի թվով հիվանդներ բուժվում են անկախ սանատորիաներից: Առաջիկա հինգ տարում, մինչև 1970 թվականը, սանատորիական մահճակալների թիվը եռապատկվելու է: Ներկայիս կառուցվում են մի քանի առողջարաններ և հանգստի տներ: Նախատեսված է առաջիկա տասը տարում սանատորիական մահճակալների թիվը հասցնել մինչև 60000-ի:

Խոշոր չափով կընդարձակվի նաև «Ջերմոկ» հանքային ջրերի գործարանը, որի արտադրական կարողությունը կավելանա երեք անգամ, և գործարանը տարեկան կկթուրվի 60000000 շիշ հանքային ջուր:

Նոր ջրմուղ արդյունաբերության կարիքների համար.— Երևանի գործարաններն ու ֆաբրիկաները իրենց արտադրական կարիքների համար օգտվում են մայրաքաղաքի ջրմուղի ցանցից: Այս դրությունը մեղմացնելու համար անցյալ 1965 թվականի սկզբներին ձեռնարկվեց մի առանձին ջրմուղի կառուցման: Ջրմուղը սկիզբ է առնում Էջմիածնի շրջանում գտնվող Կապույտ Լճից, որը գոյանում է ստորերկրյա ջրերի կուտակումից և ունի շուրջ տասնվեց կիլոմետր երկարություն:

Լճի ափին դրված երեք հզոր ջրամղիչ մեքենաներից յուրաքանչյուրը վայրկյանում կարող է մղել 750 լիտր ջուր: Օգոստոսի վերջերին ավարտվեցին թուղթ մեքենաների տեղադրման ու սարքավորման

աշխատանքները: Այժմ մայրաքաղաքի այն գործարանները, որոնք մեծ քանակությամբ ջուր են սպահում, կարող են գործածել Կապույտ Լճի ջուրը: Այսպիսով քաղաքի ջրմուղը հնարավորություն ունի վայրկյանում 1500—2000 լիտր լրացուցիչ ջուր հատկացնել բնակչության կենցաղային կարիքների համար:

Գիտնականների ճոր ավանդ.— Աշտարակից ոչ հեռու կառուցվում է Հայաստանի Գիտությունների ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի ավանդ, որը գրավում է երեսուն հեկտար տարածություն: Արդեն կառուցված են մի շարք բնակելի շենքեր, մանկապարտեզ, Լրկու լաբորատորիաներ, մեխանիկական արհեստանոցների շենք և այլն: Վերջերս շահագործման հանձնվեց ինստիտուտի գլխավոր շենքը, որ տեղավորված են գրասենյակները, աշխատասենյակները, գրադարանը, միստրի դահլիճը:

Ավանի շինարարությունը շարունակվելու է 1987 և 1988 թվականների ընթացքում: Այն կլինի մեր հանրապետության բարեկարգ ու նշանավոր գիտական կենտրոններից մեկը:

Նոր ուսումնարան.— Երևանում սկսեց գործել մի նոր ուսումնական հաստատություն՝ Գեղարվեստական-տեխնիկական ուսումնարանը: Նախատեսված 180-ի փոխարեն ուսումնարան են ընդունվել 210

պատանիներ ու աղջիկներ: Ուսումնարանը պատրաստելու է խեցեղեն իրեր պատրաստող մասնագետներ, հախճապակ ու ճենապակե կարագործողներ, քանդակադրուշմուղներ, ոսկեկրիչներ, ապակու գեղարվեստական մշակման մասնագետներ: Ուսանողներից շատերը ավարտելուց հետո աշխատելու են հուշանվերների ֆաբրիկայում:

Ուսումնարանի բացմանը ներկա էր մեծատաղանդեկ արիչ Մ. Սարյանը: Նա հաջողություն մտղոց ուսումնարանի դասատուներին և ուսանողներին ու վարեց առաջին դասը:

Արվյան քաղաքը.— Այս քաղաքը կառուցվում է Երևանից տասնհինգ կիլոմետր դեպի հյուսիս, Սևանի ճանապարհին: Մի քանի տարի առաջ այստեղ ամառի տարածություն էր: Այժմ հիացմունք են պատճառում բազմահարկ տուֆակերտ շենքերը: Միայն այս տարվա ընթացքում այստեղ կառուցվել է շուրջ 15000 քառ. մետր բնակարան: Կառուցվում է հիվանդանոց և կինոթատրոն:

Քաղաքից ոչ հեռու գտնվում է Երևան—Սևան երկաթգծի կայարանը, այնուհետև շարքով ձգված են արդյունաբերական ձևավորությունների նորակառույց շենքերը, որոնց մեջ ամենից խոշորը սարքաշինական գործարանն է: Գործարանների բանվորների համար կառուցվում են հարմարավետ հանրակացարաններ:

